

Amerikai könyvtári hírek építkezésről, költségvetésről

Köztudott, hogy a *Magyar Könyvszemle* és a *Library Journal* (LJ) egyaránt 1876-ban indult, tehát 125 éve. (Az öröm mellett kicsi az üröm, hogy a kiváló hazai folyóirat idén a kisebb megszakítások következtében a 116., míg tengerentúli partnere a megérdemelt 125. évfolyamot kezdi.) Aki teheti, figyeljen mindkettőt. Az amerikaiból tallóznak az alábbiakban, feltételezve, hogy az nem mindenkihez jut el.

Építkezések, bővítések, felújítások

Az LJ decemberi száma összefoglalja az 1999. évi közművelődési és tudományos könyvtári építési tevékenység eredményeit. Az előbbieket csoportjában 195 beruházás valósult meg, összesen 565 millió dollár értékben. A 195-ből 77 teljesen új épületet, míg a fennmaradó 118 bővítést és felújítást jelentett, a költségeknek pedig 71%-át helyi forrásból (!) fedezték. A szövetségi kormányzat összesen 17 milliót áldozott e célra (az összes objektum negyedének megvalósításához járulva hozzá). A saját állami hozzájárulás sem számottevő, 39 milliót mutat. Tehát a felsőbb államigazgatási szintek együttesen 10%-os támogatást biztosítottak. Ennél az ajándékok, szponzori támogatások is többet hoztak, együtt 81 milliót. Következésképp a megyei és/vagy városi, más szóval a helyi irányítás feladatvállalása tényleg abszolút meghatározó a 428 milliójával. Miből sikerül ekkora összegeket a könyvtárakra szánni? – kérdezheti a meglepett (én meglepődtem!) magyar olvasó. Például helyi kötvénykibocsátásból és más korszerű pénzcsináló módszereknek köszönhetően. E jelenség mögött legalább két okot lehet sejteni. Egyrészt a helyi közigazgatás nem a legszegényebb „templomi egerekre” emlékeztet az amerikai valóságban. Másrészt ennek van másfél évszázados tradíciója: a helyi közösségek kezdték a múlt század közepén létrehozni nyilvános könyvtáraikat, s ehhez az országos irányítás a törvényi lehetőséget teremtette meg (hogy azután a konkrét helyi támogatási döntés sok esetben csupán a századforduló körül, A. Carnegie grandiózus könyvtárfejlesztési programjához kapcsolódón született meg, arról egyszer talán érdemes külön beszámolni, annál is inkább, mert ennek átütő sikere nélkül sem az amerikai, sem az angol public library diadalmenete nem érhető meg igazán).

Lássunk néhány kiemelkedő építkezést közelebbről is. Az Illinois állambeli Schaumburg városának 150 ezer lakosa számára 25,5 millióért épült egy 166,6 ezer négyzetláb (ez m²-ben úgy 15 ezer lehet). Az Indiana állambeli Carmel város 60 ezres lakosságának 23 millióból épült a 10 ezer m²-es könyvtár. Nagyobb bővítő

munkák zajlottak Clevelandben (34 millió, 24 ezer m²), Bostonban (20,6 millió, 6 e m²), felújították a New York Public Library Rose Reading Room-ját (13,2 millióért).

A 30 felsőoktatási könyvtárépítés és -bővítés (felújítás) együtt csaknem 300 millió dollárt ér. 11 új épület készült (pl. Central Missouri State University Library 30,5 millió dollárból 18 ezer m², Eastern Tennessee State University Library 28 millió dollárért szintén ilyen méretben). A többi bővítést és felújítást jelent: például az Észak-Karolina állambeli East Carolina Egyetem könyvtárát 30 millió fölötti összegből mintegy 14 ezer m²-rel bővítették, miközben az eddigi 11 ezer m²-t is felújították; a Connecticut Állami Egyetem könyvtárára 40 milliót szántak (1,5 ezer m² bővítés, 36 ezer m² felújítás). Előbbinek most 1900, utóbbinak 2330 olvasói helye van. (1,5 illetve 2,5 milliós állomány mellett).

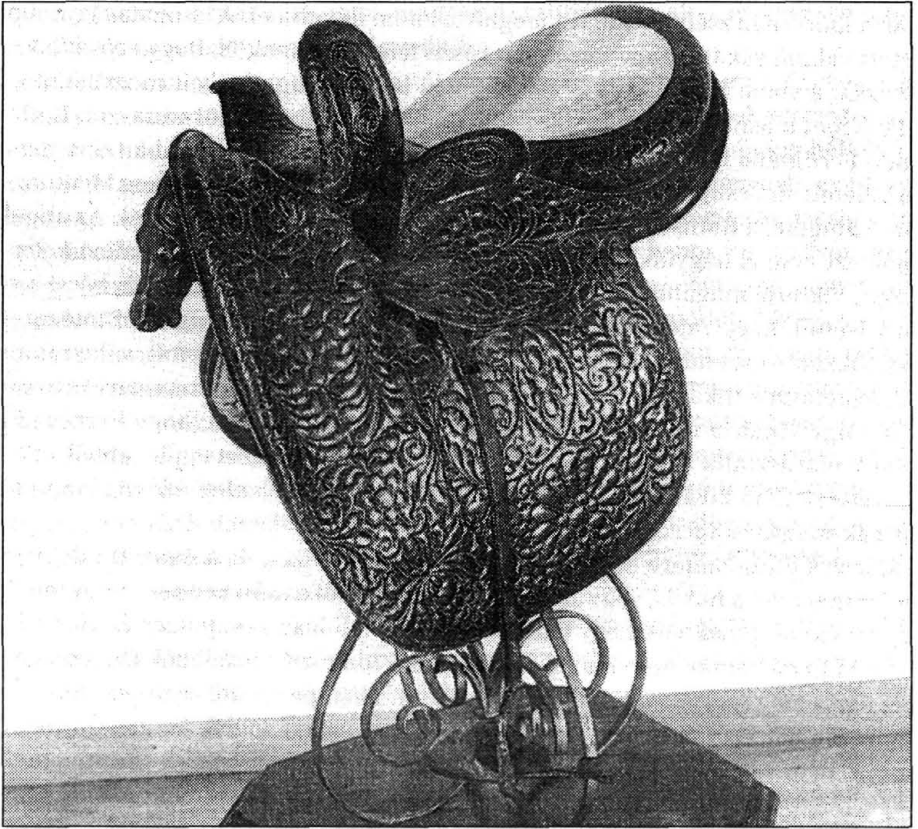
Közművelődési könyvtári keretek

Örül az olvasó, ha február elején befut az LJ friss januári száma, s főként annak, hogy benne oly érdekes beszámoló akad, mint a közművelődési könyvtárak ez évi költségvetési helyzete. A lap tizedszer végez ilyen adatgyűjtést – most 331 könyvtártól futottak be a kérdőívek. A legfőbb megállapítás a *költségvetés növekedését* szögezi le: egy év alatt egészében a vizsgált körben 7,5%-os mértéket mutatva (miközben Amerikában a hosszan tartó gazdasági fellendülésnek köszönhetően alig van infláció, talán csak a folyóiratárak jelentenek kivételt). A fizetések növekedése meghaladja a teljes átlagot, s el fogja érni a 8,5%-ot, míg az állománygyarapítási kereténél is magasabb (8,8%). A könyvtárak által ellátott körben az *egy lakosra jutó éves keret 26,3 dollárról 28 fölé emelkedett*.

A tanulmányozható adatsorok hat településnagyságot különböztetnek meg a 10 ezer alatti lakossal rendelkezőktől fölfelé (10–25, 25–50, 50–100, 100–500 és 500 ezer fölöttiek). A tervezett költségvetés *csökkenése* egyedül a *legkisebbek csoportjában* tapasztalható (az előző évihez viszonyítva 2,3%-kal), míg érdekes módon a következő kategóriában látható az átlagnál is nagyobb növekedés (8%).

Hogyan gazdálkodnak pénzeikkel az amerikai könyvtárak, ez érdekel most minket. A legfőbb kiadási tétel természetesen a *bérlőköltség: minden nagvsági kategóriában 60% körüli az arány*, de van, ahol 55%-os (10–25 ezres települések könyvtárai). Az *állománygyarapítás* részaránya 15% körüli – igen kicsik az eltérések az egyes településkategóriák könyvtáraiban (14–16% közt mozog). A legkisebb településcsoport gyarapítási átlaga 21 ezer dollár, a következőé 93 ezer, majd tovább: 174–270–690 ezer, s a legnagyobbaké 3 millió 729 ezer dollár. Az amerikai könyvek átlagára 25–30 dollár (a papírkötésüké 15 dollár körüli), az LJ éves előfizetése jelenleg 109 dollár. Ha eljátszunk a számokkal, akkor feltételezhetjük, hogy egy 10 ezer lakos alatti település az éves keretből (21 ezer dollár) meg tud venni – mondjuk – 600 példány kemény- és 200 papírkötésű könyvet, s előfizethet 30 (olcsóbb) lapra.

Tehát a kiadások mintegy háromnegyedét igényli e két fő tétel, a fennmaradó egynegyed pedig a működtetés számos céljára szükséges. Például az *internet*tel kapcsolatos kiadások egy év alatt a költségvetés 4,4%-ról 5,4%-ra emelkednek

(1996-ban még csak 2,3% volt ennek aránya). A számítógépes kiadásokon belül a távközlési kiadások a legszámottevőbbek, meghaladják az egyharmados arányt (a hardver 22%-kal, a szoftver és üzemeltetési kiadások együtt 20%, míg a szakemberek bérköltségei 18%-ot jelentenek, de költenek átlag 3%-ot honlap-tervezésre is).

Két külön forrás erősíti különösen a közkönyvtári számítógépesítést: a Gates Alapítvány, melynek fő célja, hogy 2002-ig minden amerikai nyilvános könyvtár rákapcsolódjon a világhálóra, míg a Schools and Library Corporation igen jelentősen kedvezményt nyújt a távközlési kiadások csökkentése végett (a fenti település-csoportok szerint bontva ez utóbbinak a nagyságrendje a 3 ezertől a 350 ezer dollárig terjedhet éves szinten). Költenek a könyvtárak kereken egynegyedében olyan szűrő szoftverekre is, amelyek a gyermekeket szándékoznak megvédeni a pornográfiától és egyéb veszélyesnek minősíthető anyagoktól (éves szinten könyvtáranként pár száztól pár ezer dollárig terjed e kiadás).

Sonnevend Péter

KÜLÖNLEGESEN KEDVEZŐ AJÁNLAT KÖNYVTÁRAK SZÁMÁRA

A MAGYAR JAZZ TÖRTÉNETE ÍRÁSBAN

A Magyar Jazzkutatói Társaság a Nemzeti Kulturális Alapprogram Zenei Kollégiuma támogatásával 1999 őszén kiadja Simon Géza Gábor **Magyar jazztörténet** című kötetét.

A könyv 35 esztendei munkával mintegy 500 zenei szakember, zenész, lemezgyűjtő közreműködésével készült, akik Tokiótól Helsinkitől és Béctől New Yorkig azon munkálkodtak, hogy a mű a lehető legnagyobb részletességgel tárgyalhassa az igazi történeti tényeket.

A kötetből a múlt századi kezdetektől az 1970-es évekig igazi történeti áttekintést kapunk a magyar jazz fejlődéséről, a magyar jazzmuzikusok nemzetközi elismeréséről az amerikai és európai zenésztársak által.

A legújabb esztendők, amelyekre még nincs történeti rálátásunk, csak vázlatosan, elsősorban a hanghordozók idézésével vannak jelen a könyvben.

A korabeli kritikákra, a lemezfelvételekre való hivatkozások, a hatalmas jegyzetapparátus, a komplett bibliográfia, a válogatott diszkográfia, a sok fotó és nem utolsósorban a két CD melléklet majd 150 perc zenéje a műfaj iránti valamennyi érdeklődő számára nélkülözhetetlen alapművé teszi a kötetet.

A/4 formátum, 352 oldal Megjelenés: 1999. október 13.
A kötet kiskereskedelmi ára *két db CD melléklettel* 9900,— Ft
A kötet ára a könyvtárak részére 8000,— Ft

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatásával 2000-ben **könyvsorozat** indul a magyar jazztörténet jeles alakjairól. A sorozat első kötete az idén 60 esztendőös **Deseő Csaba** hegedűművész életművét tárgyalja. A mű szerzője Matisz László, aki a kötet megírásához a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány és a Magyar Jazzkutatási Társaság ösztöndíját kapta.

A kötet kiskereskedelmi ára 70 perces CD melléklettel, nagyrészt korábban kiadatlan stúdiófelvételekkel 4.500,- Ft

A kötet ára a könyvtárak részére 3.600,- Ft

A sorozat további várható életrajzi kötetei: Gonda János, Binder Károly, Zoller Attila, Seffer József, Dudás Lajos és mások, a kéziratok elkészülte és a támogatások függvényében.

Könyvtáraktól a sorozatokra előjegyzést már felveszünk. A kötetek ára a mindenkori kiskereskedelmi árnál minimálisan 20%-kal alacsonyabb.

Simon Géza Gábor: Magyar Jazzdiszkográfia 1905–1994/Hungarian Jazz Discography 1905–1994.

A Jazz Oktatási és Kutatási Alapítvány kiadványa. 452 oldal
a magyar lemezkiadók és lemezmarkák, hanghordozók mutatója,
a nemzetközi lemezmarkák magyar zenészekkel készült felvételeinek mutatója,
a zenészek névmutatója,
a kompozíciók mutatója
(raktárról)

A kötet ára 4.000,- Ft

A kötetek forgalmazója a Jazz Oktatási és Kutatási Alapítvány,
1426 Budapest, Postafiók 73

A KÖNYVTÁRAK RÉSZÉRE KEZELÉSI, CSOMAGOLÁSI, POSTAKÖLTSÉGET NEM SZÁMÍTUNK FEL.